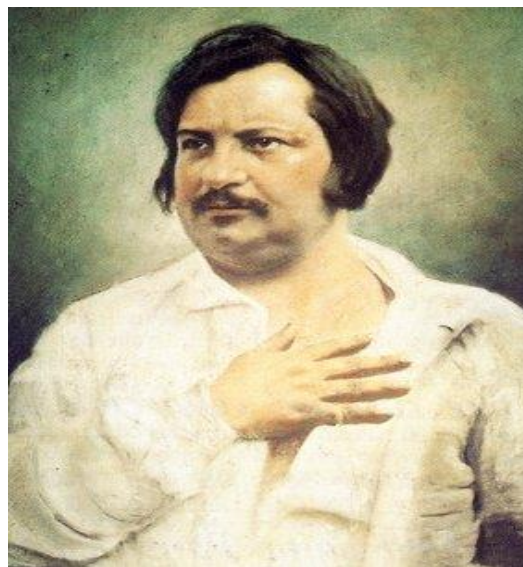

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Honoré de Balzac

*Honoré de Balzac [onoré d balzak] (20. května 1799, Tours – 18. srpna 1850, Paříž), byl francouzský spisovatel, bývá považován za zakladatele kritickorealistického románu. Balzakovým magnum opus je cyklus devadesáti sedmi románů a povídek pod souborným názvem **Lidská komedie**; napsal však i řadu románů s dobrodružnou či fantastickou tematikou (např. Šagrénová kůže).*

„Bez velké vůle neexistují velké talenty.“

Jak chápete tento výrok? Diskutujte.

Narodil se v měšťanské rodině; byl nejstarším synem právníka. Do čtyř let vyrůstal u kojné, do sedmi navštěvoval rodinu jen v neděli. Pak byl poslán do internátní klášterní školy. V sedmnácti letech začal studium práv a rodina očekávala, že se stane notářem. Krátce i jako notář působil, ale ve dvaceti letech se vzbouřil a oznámil, že chce být spisovatelem. S otcem sepsal smlouvu, na základě které měl do dvou let dokázat, že má literární talent. Pod existenčním tlakem začal psát brakovou literaturu - černé dobrodružné romány (pod různými pseudonymy, nejčastěji jako **Horace de Saint-Aubin**.) Pokoušel se i podnikat, ale jeho aktivity skončily katastrofálním zadlužením. Ve třiceti letech vydal první hodnotný román. Psal **15 hodin denně**. Celkem vytvořil **74 románů**. Několikrát se také pokusil o sebevraždu.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Roku 1833 se prostřednictvím korespondence seznámil s **Ewelinou Haňskou-Rzewuskou** – obr. 1825 (* 1801), dcerou rusko - polského šlechtice, vdanou za bohatého statkáře sídlícího poblíž ukrajinského Berdyčeva. Balzac si s touto svou čtenářkou léta dopisoval a poté, co roku 1841 ovdověla, podnikl za ní cestu do Petrohradu (1843). Teprve pár měsíců před svou smrtí (14. března 1850), v době, kdy byl již těžce nemocný, se v Berdyčevě Balzac s Ewelinou Haňskou **oženil**. Měl připraven plán na více než 50 děl, ale jeho nemoc se ještě zhoršila během dubnového návratu do Paříže, kde Balzac 18. srpna 1850 zemřel na **selhání srdce**.

Víte, že...

Balzacovo podnikání skončilo bankrotem a dluhem 90 000 franků. Jeho spekulace s pozemky vynesla dluh 140 000 franků. Vypracoval se v mistra úniků před věřiteli. Svě zkušenosti „zúročil“ v příručce **Umění platit dluhy**.

Balzac si vybíral milenky z řad vdaných šlechticů. Vymyslel si šlechtické předky a začal se psát **de** Balzac.

Když se Balzac ukázal ve společnosti, barevné ladění jeho fraku a kalhot uvrhlo malíře Delacroixe v zoufalství, zatímco jeho impozantní zlatá hůl posázená tyrkysy přiměla madam de Girardin k napsání románu **Hůl pana Balzaca**.

Balzac byl milovníkem nesmírně silné kávy. Balzac psal v noci a káva mu byla pomocnicí. Měla ale také podíl na jeho předčasném skonu.

Životní osudy autora vám přiblíží televizní film **Balzac** (1999) v hlavní roli

s Gérardem Depardieuem. Režiovala Joséé Dayanová.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Balzac řešil svou finanční situaci sňatkem s bohatou šlechtičnou. Jak se k takovému počínání stavíte vy? **Diskutujte.**

Balzacovy nejednoznačné postavy inspirovaly **Fjodora Michajloviče Dostojevského** k vytváření podobných typů hrdinů v jeho románech?

Rakouský spisovatel **Stefan Zweig** byl Balzacovými životními osudy a tvorbou natolik okouzlen, že psaní monografie s názvem **Balzac** věnoval deset let života?

Doplňte:

Balzac se narodil se v rodině. Do čtyř let vyrůstal u, do sedmi navštěvoval rodinu jen v neděli. Pak byl poslán do internátní klášterní školy. V sedmnácti letech začal studium a rodina očekávala, že se stane Ve dvaceti letech se vzbouřil a oznámil, že chce být S otcem sepsal smlouvu, na základě které Pod existenčním tlakem začal psát Pokoušel se i podnikat, ale jeho aktivity skončily katastrofálním zadlužením. Psal hodin denně. Celkem vytvořil románů. Roku 1833 se prostřednictvím korespondence seznámil s Ewelinou Hańskou-Rzewuskou – dcerou- polského šlechtice. Teprve pár měsíců před svou smrtí v době, kdy byl již těžce nemocný, se Balzac s Ewelinou Hańskou oženil. Měl připraven plán na více než 50 děl, ale jeho nemoc se zhoršila. Balzac 18. srpna 1850 zemřel na Soubor devadesáti sedmi románů a povídek se jmenuje.....

Lidská komedie (La Comédie humaine)

Tento cyklus, zobrazující francouzskou společnost na počátku 19. století, obsahuje 97 románů a povídek. Předmluva k cyklu je manifestem realistického umění. Jádrem celého cyklu je volná trilogie románů Otec Goriot, Ztracené iluze, Lesk a bída kurtizán. V Otcí Goriotovi jsou poprvé obsaženy všechny základní rysy balzakovského románu.

OTEC GORIOT (fr. Le Père Goriot)

(1835)

Zápis:

- *realistický román*
- *encyklopedického typu z cyklu Lidská komedie*
- *OG volně spjat s romány Ztracené iluze a Lesk a bída kurtizán*
- *detailní analýza soudobé společnosti*
- *tragika obětavosti a otcovské lásky k dcerám*
- *osud Goriota náhodně propojen s osudem mladého Rastignaca s opačnou životní vývojovou tendencí*

Otec Goriot, stařec asi dvašedesátiletý, uchýlil se k paní Vauquerové v roce 1813, když zanechal svého obchodu. Nejprve si zde najal byt ... a platil tehdy dvanáct set franků penze jako člověk, pro něž o pět louisdorů víc nebo

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

míň bylo maličkostí. Paní Vauquerová poněkud upravila tři pokoje tohoto bytu za předběžnou úhradu, za niž koupila usmolených zařízení, a to žluté kalikové záclony, dřevěná lakovaná křesla, vyčalouněná utrechtským sametem, několik usmolených obrázků a tapet, které si nevybraly už ani předměstské hospody. Snad bezstarostná velkodušnost, jež přiměla otce Goriot, který tou dobou byl uctivě zván panem Goriotem, že se dal na to nachytat, že byl považován za hlupáka, který se vůbec nevyzná v obchodech. Goriot přišel s dobře zásobeným šatníkem, skvělou výbavou obchodníka ... Paní Vauquerová se obdivovala půl druhému tuctu košil z holandského plátna, jejichž jemnost byla tím nápadnější, že výrobce nudlí nosil na své řasnaté náprsence dvě jehlice, spojené řetízkem, a v každé z nich byl zasazen velký diamant. Byl zpravidla oblečen v chrpově modré šaty, každý den si bral bílou pikovou vestu, pod níž se kolíbalo jeho hruškovitě vystupující břicho. Na něm se klenul těžký zlatý řetěz, zdobený přívěsky. Jeho tabatěrka, rovněž zlatá, obsahovala medailon s kadeřemi, které zdánlivě napovídaly možnost jeho milostných pletek.

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. *Proč se Goriot stal ubožákem a terčem vtipů měšťáků? V čem je podstata jeho tragédie?*
2. *Který slohový postup v ukázce převažuje?*
3. *Posuďte podíl jednotlivých slovních druhů v textu.*
4. *S pomocí internetu vysvětlete podtržená slova.*
5. *Jak autor ironizuje měšťácké prostředí? Čím se měšťák vyznačuje?*
6. *Porovnejte : Z jakého prostředí pochází Balzac? O co celý život usiloval?*

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. ukázka: *Vévodkyně de Beauséant o otci Goriotovi:*

„ Vnikla jsem dokonale do tajemství toho, co se stalo tomuto starému výrobci nudlí. Myslím, že si vzpomínám, že tento Foriot ...“

„ Goriot, paní vévodkyně.“

„Ano, tento Moriot byl za revoluce předsedou své sekce; byl zasvěcen do tajemství pověstné drahoty a založil své jmění tím, že tehdy prodával mouku desetkrát dražší, než zač ji koupil. (...) Nuže, a ten Lorient, který prodával zrní těm hrdlořezům, měl jen jedinou vášeň. Zbožňuje prý své dcery. Nejstarší usadil do paláce Restaudů a druhou pověsil na krk baronu de Nucingen, bohatému bankéři, který dělá royalistu. Pochopíte jistě, že za císařství se těmito dvěma zetřím příliš nepříčilo, že mají tohoto revolucionáře z třiadvadesátého roku u sebe; za Bonaparta se to ještě sneslo. Když se však vrátili Bourboni, tu už ten stařík vadil panu de Restaud a ještě více bankéři. Dcery, které snad nepřestaly svého otce milovat, chtěly, aby se vlk nažral a koza zůstala celá, aby neztratily ani otce, ani manžela. Přijímaly Toriota, když byly samy, vymyslely si něžné záminky: „Přijďte, tatínku, bude nám líp, protože budeme sami.“ Drahoušku, jsem přesvědčena, že opravdovská láska má oči i rozum, vidí i chápe: srdce toho ubožáka revolucionáře jistě krvácelo. Viděl, že jeho dcery se za něho stydí, že vadí manželům svých dcer, které ony milují. Musel se tedy obětovat. Obětoval se, protože to byl otec: vyhnal sám sebe.(...)

Po dvacet let vydával své nitro, svou lásku, v jednom dni rozdal své jmění. Když byl citrón dobře vymačkán, odhodily dcery zbytek na rohu ulice.

Úkoly pro práci s textem:

1. *Jak Goriot zbohatl a provdal dcery za šlechtice?*
2. *Proč se stal Goriot dcerám a zetřím nepohodlný?*
3. *Co dává vévodkyně najevo tím, že plete jméno hrdiny?*

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Referát: Vyhledejte na internetu informace o Velké francouzské revoluci a prezentujte je. Co mohl francouzský panovník udělat, aby jí předešel?

3. ukázka

Otec Goriot nechal otevřené dveře a hořet svíčku, aby mu student nezapomněl přijít vyprávět o jeho dceři, jak sám říkal. Evžen mu nic nezamlčel.

„Ale,“ zvolal otec Goriot v zoufalém výbuchu žárlivosti, „ony si myslí, že jsem na mizině: mám ještě třináct set liber důchodu! Můj milý bože, ubohá dceruška, proč sem nepřišla? Byl bych prodal svůj důchod, byli bychom vzali z kapitálu a zbytek by mi vystačil na doživotní rentu. Proč jste se nepřišel svěřit s její tísni, ubohý sousede? Jak jste mohl mít svědomí riskovat ve hře jejích ubohých sto franků? To může zrovna srdce utrhnout! Teď vidíte, co to jsou zeťové! Oh, kdybych je měl po ruce, krk bych jim zakroutil! Božínku, plakala, ona plakala?“

„S hlavou opřenou o mou vestu,“ řekl Evžen.

„Oh, dejte mi tu vestu,“ řekl otec Goriot. „Jakže, na ní že jsou slzy mé dcery, mé drahé Delfínky, jež jako maličká nikdy neplakala? Oh, koupím vám za ni jinou, nenoste ji už, dejte mi ji! Podle smlouvy má právo užívat svého jmění. Ach, hned zítra vyhledám právního zástupce Dervilla. Budu vyžadovat řádné uložení jejího jmění. Vyznám se v zákonech, jsem starý vlk, vycením zase své tesáky.“

„Ona plakala, a to se dovidám já, když jsem si tady klidně pojídal jako hlupák, zatím co ona trpěla. Já, já, jenž bych zaprodal Otce, Syna i Ducha svatého, jen abych je obě ušetřil jediné slzičky!“

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. Najděte a označte v textu lexikální prostředky (citově zabarvená slova, ustálená slovní spojení,...), kterými autor docílil emocionálního vyznění Goriotova projevu.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. *Jak popisuje sám sebe Goriot ve vztahu k dcerám, k zeťům a k zákonu?*
3. *Vysvětlete sousloví „opičí láska“ a uveďte příklad.*
4. ***Diskutujte: Přáli byste si takového otce jako je Goriot? Proč ano a proč ne?***
5. ***Vytvořte panelovou diskusi na téma LIBERÁRNÍ, NEBO AUTORITATIVNÍ VÝCHOVA? Je nutné děti učit dodržovat určitá pravidla?***

4. ukázka

V závěru románu Goriot umírá opuštěn svými dcerami a teprve si uvědomuje svůj omyl a chyby, za něž se platí zklamáním a bolestí.

"Ach, kdybych byl bohat, kdybych si ponechal své jmění, kdybych jim je nebyl dal, pak by tady byly, olizovaly by mi tváře svými polibky! Bydlel bych v paláci, měl bych krásné pokoje, služebnictvo, teplo. A ony by se rozplývaly v slzách i se svými manžely a se svými dětmi. To vše bych měl. Ale takhle nic! Za peníze je všechno, i dcery. Ach mé peníze, kde jsou? Kdybych měl po sobě zanechat poklady, balily by mě do obkladů, ošetřovaly by mě. Slyšel bych je, viděl bych je. Ach, mé drahé dítě, mé jediné dítě, má samota, má bída jsou mi milejší. Když je nešťastný člověk milován, je si aspoň jist, že je milován. Ne, chtěl bych být bohat, viděl bych je. Na mou duši, kdopak ví? Obě mají srdce z kamene. Měl jsem pro ně příliš mnoho lásky, aby ony jí měly aspoň trochu pro mne. Otec má být stále bohat, má držet své děti na uzdě jako jankovité koně. A já jsem byl před nimi na kolenou. Bídnic! ... Všechno bylo jen z vypočítavosti, a to mi rozdíralo srdce" ...

(překlad Božena Zimová)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. Co je hlavním motivem díla?
2. Jakým způsobem seznamuje autor čtenáře s postavou?
3. Určete podtržené větné členy.

Rozhodněte, zda jsou uvedená tvrzení pravdivá:

Balzac nechává své postavy procházet z románu do románu. ANO NE

Vypravěč v Balzacových románech je vševědoucí, má objektivní nadhled.

ANO NE

Nejde o realistický obraz soudobé společnosti.

ANO NE

V otci Goriotovi je jakýkoli cit považován za slabost.

ANO NE

Lidské vztahy jsou přepočítávány na majetek, peníze.

ANO NE

Autor má smysl pro detail v popisu.

ANO NE

Zápis:

- kniha má dvě dějové linie: 1. příběh otce Goriota
2. příběh Evžena Rastignaca, mladého studenta práv, zpočátku sympatický, pobouřen chováním Goriotových dcer, postupně deformován prostředím, mění se jeho chování, honba za kariérou
->drama Goriota + drama hroutících se ideálů Rastignaca
->drama bezmocných poctivců + drama ctižádostivců

Objasněte pojem ARIVISTA, setkali jste se v dějinách literatury s podobným typem?

- důraz kladen na POPIS
- Balzacův vypravěč je vševědoucí, má objektivní nadhled (oslovení – milý čtenáři,...)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

GOBSECK (gobsek)

1830

*Příběh hamižného podnikatele a spekulanta Gobsecka, který bezcitně ovládá a likviduje své dlužníky. Napůl žid, napůl Holanďan, představuje podivný archetyp bývalého dobrodruha, jenž nahlédl povahu všech společností, jimiž prošel, a shledal, že konvence a morálka se mění, ale zlato vládne všude. Rozhodl se vzdát se nerozumných slastí, sám žije téměř jako žebrák. Po Gobseckově smrti nahlížíme do jeho spíží a skladišť plných shnilého jídla a obchodního zboží. Gobseck ztělesňuje **iracionalitu veškerého hromadění a moci**, jíž nemůže člověk sám nikdy plně užít.*

(...) Poslední slova Gobseckova i to, co mi nedávno řekla domovnice, mi byla divná, vzal jsem tedy klíče od pokojů v prvním a druhém poschodí, abych se tam podíval. V první místnosti, již jsem otevřel, dostalo se mi vysvětlení těch slov, jež jsem pokládal za chorobné blábolení; uzřel jsem následky lakoty, již zůstal už jenom nelogický instinkt, o němž nalézáme tolik příkladů u venkovských lakomců. Ve světnici, jež byla vedle pokoje, v němž Gobseck zemřel, byly shnilé paštiky, spousta všelikých potravin, ba i škeble, ryby pokryté kožichem plesniviny a v jichž rozmanitém zápachu jsem se mohl zalknouti. Všecko se hemžilo červy a hmyzem. Tyto dary nedávno došlé, byly smíchány mezi krabicemi všelijaké podoby, mezi bednami čaje, mezi žoky kávy. Na krbu ve stříbrné polévkové míse, byla návěští o příchodu zboží, adresovaného na jeho jméno do Havru: balíky bavlny, homole cukru, bečky rumu, káva, indigo, tabák, celý krám osadnického zboží! Jiný pokoj byl plný nábytku, stříbra, lamp,

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

obrazů, váz knih, krásných rytin stočených bez ráků a starožitností. Snad ani toto nesmírné množství cenných věcí nepocházelo úplně z darů, možná, že to byly zástavy, jež mu zůstaly, nebyly vše vyplaceny. Viděl jsem skřínky se znaky a monogramy, soupravy krásného prádla, drahocenné zbraně, ale bez cedulek. Otevřev knihu, kterou jak se mi zdálo, někdo přendával, našel jsem v ní tisícovky. Předsevzal jsem si prohlédnouti každou maličkost, prozkoumati podlahy, stropy, římsy i zdi, abych shledal všecko zlato, po němž byl tak vášnivě lakomý tento Hollandan, hodný štětce Rembrandtova. Během svého života právníckého jsem už nikdy neviděl podobných výsledků lakoty a podivínství. Když jsem se vrátil do jeho pokoje, našel jsem na jeho psacím stole vysvětlení tohoto vzrůstajícího zmatku a nahromadění bohatých zásob. Pod těžítkem byly korespondence mezi Gobseckem a obchodníky, kterým podle všeho prodával obyčejně své dary. Ale buď že tito lidé byli se stali obětí Gobseckovi obratnosti, anebo že Gobseck žádal příliš vysoké ceny za zboží i tovary, všechny tyto obchody byly zastaveny a nedomluveny. Potraviny neprodal Chevetovi, poněvadž Chevet je chtěl bráti jen s 30procentní srážkou. Gobseck se tahal o několik franků, neshodl-li se s odběratelem, a za vyjednávání zboží se zkazilo. Při prodeji svého stříbrného náčiní nechtěl hraditi výlohy spojené s dodáním. Při kávě nechtěl ručiti za schodek na váze. Vůbec každá věc zavdávala příčinu k rozepřím, jež prozrazovaly v Gobseckovi první příznaky onoho dětinství, té nevysvětlitelné umíněnosti, k níž dospívají všichni starci, u nichž nějaká silná vášeň přetrvává rozum. Řekl jsem sám k sobě, jako si to řekl on sám: „Komu se dostanou tato bohatství?“

(přeložil Čeněk Semerád)

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. *Sledujte funkci popisu v daném textu. Dovedete si představit interiér?*
2. *Porovnejte překlad Čenka Semeráda s překladem ve Výboru textů, str. 133. Který z nich je novodobější? Který je vám bližší?*